

Bu proje Avrupa Birliği ve Turkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

ÇALIŞMA HAYATINDA SOSYAL DİYALOĞUN GELİŐTİRİLMESİ PROJESİ

*IMPROVING SOCIAL DIALOGUE
IN WORKING LIFE*

“BİRLİKTE VARIZ”

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Sosyal Diyaloğun Ekonomik Kalkınma ve Büyümeğe Katkısı

Üç Taraflı Uluslararası Konferans
Ankara, 12 Mayıs 2017

Duncan Campbell, Misafir Öğretim Üyesi, Cornell Üniversitesi
Philippe Egger, İstihdam ve Emek Piyasası Uzmanı

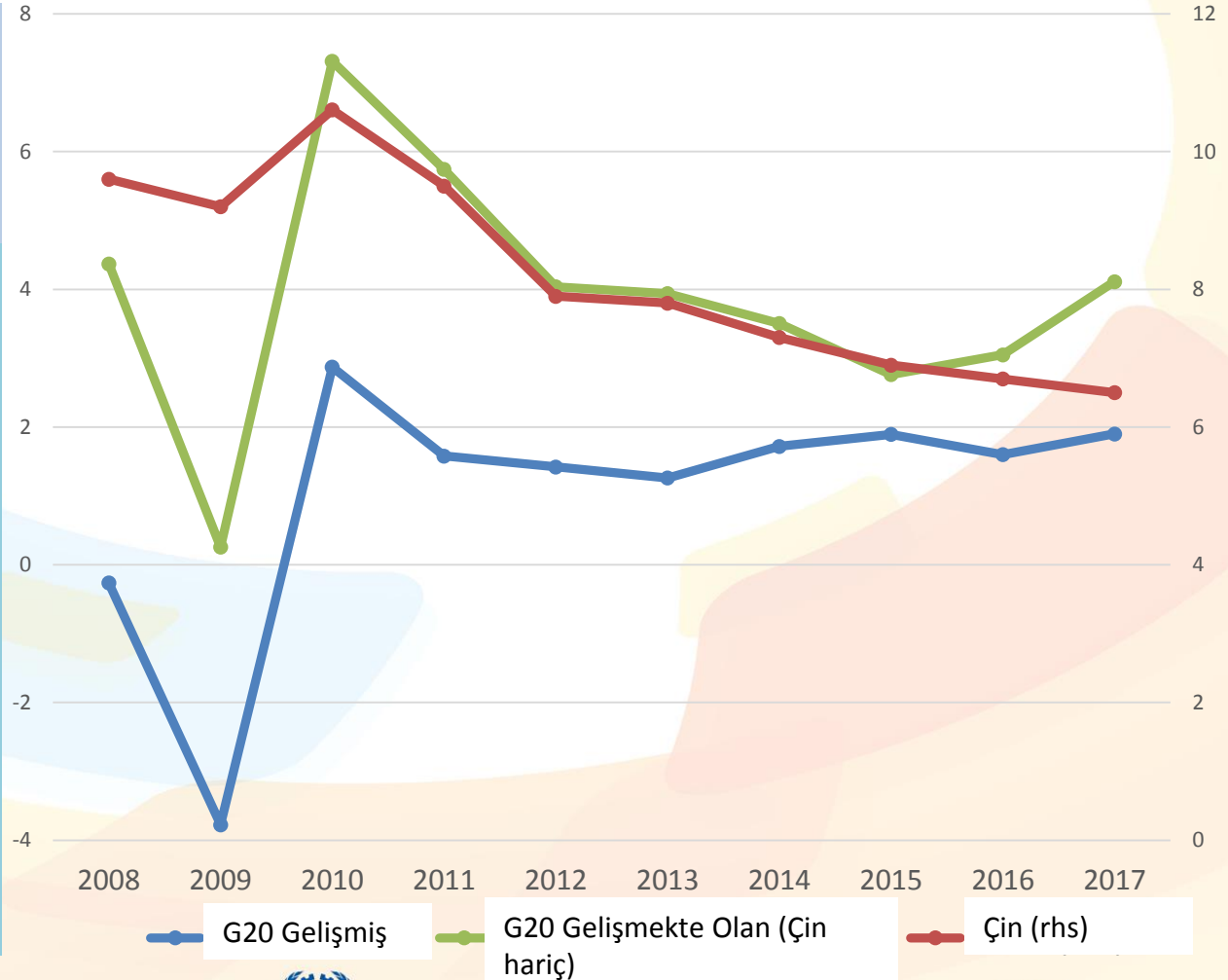

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Keskin ve ani gerileme

Finans ve ticaret kanalları üzerinde etkisi hissedilen ve 2008-09 döneminde yaşanan eş zamanlı, keskin ve ani gerileme; Tüm aktörleri, istihdamı olabildiğince koruyabilmek için çözüm üretmeye zorlamıştır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Eş zamanlı gerileme sonrası asimetrik toparlanma (2008-09)

GSYH Artışı	GSYH Eğilimi	Reel GSYH'nin 2008'deki düzeyin üzerine çıktığı yıllar						
		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
G20 Ülkeleri	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
+	Avustralya, Çin, Hindistan, Endonezya, Kore Cumhuriyeti	Arjantin, Brezilya, Meksika, Güney Afrika, Türkiye	Kanada, Fransa, Almanya, Rusya, ABD	Birleşik Krallık	Japonya			
-	13 ülke							İtalya

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

2008-10 yıllarında krize karşı yaygın olarak kullanılan sosyal diyalog mekanizmaları

Sosyal diyalog	Sosyal diyalog türleri ve içerikleri	Ülke örnekleri
Aktörler ve kurumlar	Ulusal, sektörel ve işletme düzeylerinde işçi ve işveren örgütleri	Çok sayıda ülke
	Ulusal hükümetler Yerel yönetimler	Çok sayıda ülke Kanada, Almanya, İtalya
	Üçlü ve ikili kurumlar (ekonomik ve sosyal konseyler ve benzeri kuruluşlar dâhil)	Fransa, Hollanda, diğerleri
Danışma, müzakere ve uygulama türleri	Ulusal üçlü istişareler (resmi ve gayri resmi)	Meksika, Rusya Federasyonu, Güney Afrika.
	Ulusal üç taraflı anlaşmalar	Brezilya, Fransa, Endonezya, Japonya.
	Üç taraflı/ iki taraflı sektörel anlaşmalar	Almanya, Türkiye.
Sözleşme içerikleri	İşletme düzeyinde ikili anlaşmalar	Kanada, İtalya, Birleşik Devletler
	Çalışma saatlerinin düzenlenmesi, ücretlerin azaltılması/ artışların geciktirilmesi, sosyal sigorta primlerinin azaltılması ve eğitim fırsatlarının artırılması yoluyla istihdam düzeyinin korunması	Çok sayıda ülke

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Çeşitli aktörler ve görüşme düzeyleri

Uluslararası Çalışma Konferansı, Haziran 2009 (üç taraflı anlaşma)	Küresel İş Pakti	İstihdamın ve insana yakışır çalışma şartlarının geliştirilmesine yönelik somut politika ve tedbirlere ilişkin rehber ilkeler
Avrupa çapında varılan anlaşmalar: Kimya endüstrisi, Kasım 2009, iki taraflı anlaşma	Mutabık kalınan rehber ilkelere ilişkin ortak bildiri	İşten çıkarmaların önlenmesi, kısa çalışmanın, eğitim programlarının ve geçici işten çıkarmaların (açığa almalara) teşvik edilmesine ilişkin tedbirler
Üç taraflı ulusal anlaşmalar ya da istişareler, 2009 yılının ilk yarısı, (Brezilya, Fransa, Almanya, Japonya, Kore Cumhuriyeti, Hollanda)	Sektörel düzeyde ve işletme düzeyinde hayata geçirilmek üzere mutabık kalınan tedbirlere ilişkin rehber ilkeler, devlet yatırımlarına ilişkin ayrıntılı bilgi	Kısmi işsizlik yardımları, eğitim programları, ücret artışlarının ertelenmesi ile kısa çalışmanın finanse edilmesi
Uluslararası rehber ilkelerin uygulandığı işletme düzeyinde (iki taraflı) ve sektörel düzeyde anlaşmalar	Tüm tarafların üzerinde mutabık kaldığı rehber ilkelerin ulusal düzeyde hayata geçirilmesi için sektörel düzeyde ve işletme düzeyinde anlaşmalar	Kısa çalışmaların ve fazla mesailerin tazmini ve geçici istihdamın azaltılması, eğitim programları
Bölge düzeyindeki kurumlarla yapılan yerel anlaşmalar (Almanya, İtalya)	Bölge düzeyindeki kurumların ek tedbirlere (yatırımlar, eğitim ve destek programlarına) yönelik olarak sağladıkları fonlar	Federal ve adem-i merkezîyetçi yönetimlerde kullanım

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Sosyal diyalog faaliyetlerinin en güçlü olduğu alanlar:

i) derin/ uzun süreli ekonomik durgunluk yaşıayan ülkeler,

ii) ve güçlü endüstri ilişkileri sistemleri

iii) fakat ülkelere göre farklılıklar gözlenebilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

		Sendika oranları (%), 2011-13				
		5-10	10-15	15-20	25-30	30+
Krizin derinliği (GSYH'de düşüş yaşanan aylar)	0	Endonezya				Çin
	1	Kore Cumhuriyeti	Hindistan	Avustralya		
	2				Brezilya	
	3				Kanada, G. Afrika	Arjantin
	4		Meksika, Türkiye (2015)	Almanya	Rusya	
	5	Fransa	Birleşik Devletler	Japonya	Birleşik Krallık	İtalya

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

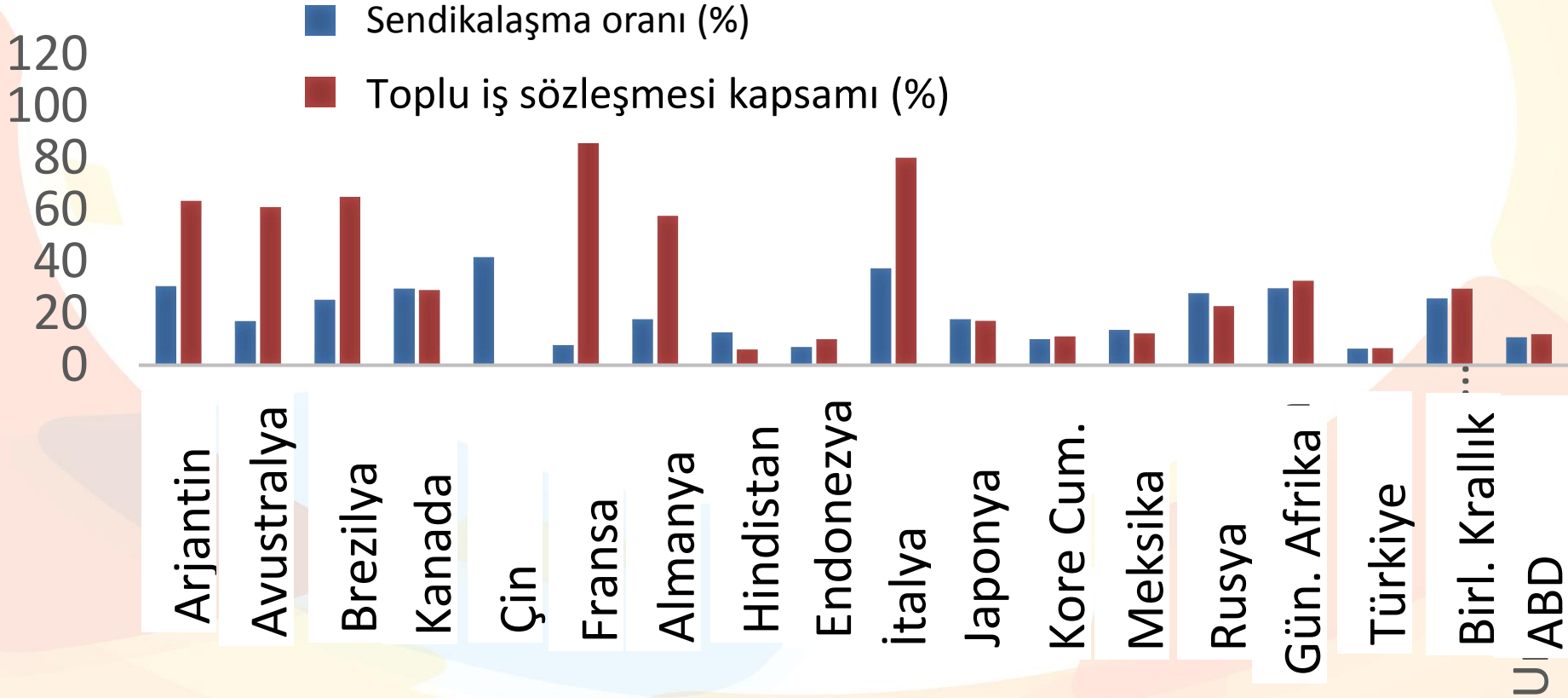
Endüstri ilişkileri sistemlerinin güçlü yönleri: Çeşitli göstergeler

Sendikalaşma oranı	Sendika üyesi çalışanların tüm çalışanlara oranı	Büyük ölçekli işletmeler ve imalat sanayiinde daha yüksek; küçük ölçekli işletmeler ve hizmet sektöründe ise daha düşük düzeydedir.
Toplu iş sözleşme düzeyleri ve kapsama oranları, farklı düzeyler arasındaki koordinasyon seviyeleri	Toplu iş sözleşmeleri, sektörel ya da işletme düzeyindeki pazarlıklar kapsamındaki çalışanların oranı	Pazarlık düzeylerine ilişkin düzenleme ve uygulamalar, sözleşmelerin üye olmayan çalışanlara teşmil edilmesi gibi durumlardan etkilenmektedir.
Sendikaların temsil kabiliyeti ve toplu pazarlık haklarına ilişkin düzenlemeler	Seçim sonuçları, mevzuat (barajlar) ve mahkeme kararlarına bağlı çeşitli düzenlemeler	Birden fazla sendikanın bulunduğu ülkelerde daha karmaşık bir yapı sergilemektedir.
Üyelerinin çalışanlar tarafından seçildiği iş konseylerinin mevcudiyeti	İş konseylerinin karar alma (görev) kapsamı	Büyük ölçekli kuruluşlarda daha yaygındır.
Elverişli koşullar	Uluslararası çalışma standartlarının uygulanması, diyalog kurumlarının mevcudiyeti, devlet ve özel sektör desteği,	Sosyal paydaşlar arasındaki güven seviyeleri

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

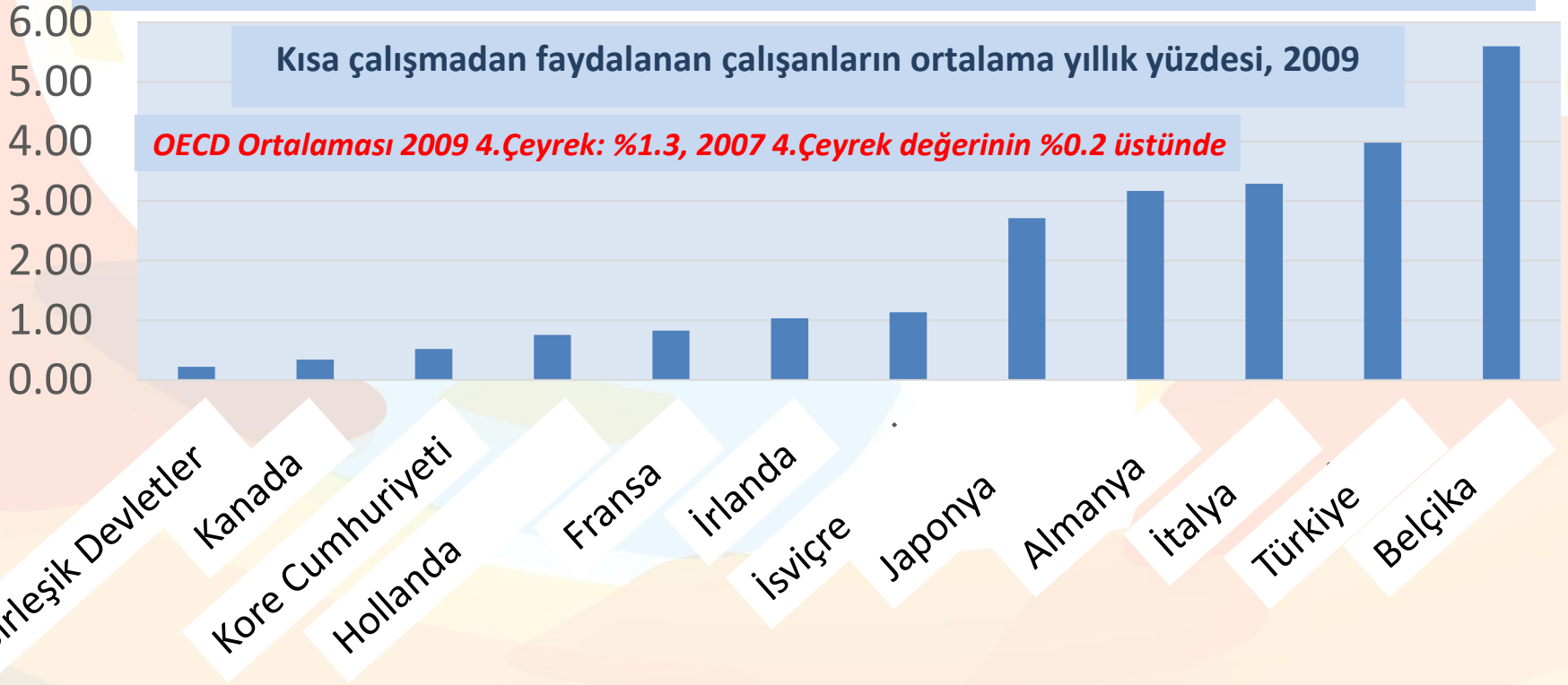
J.Visser, ICTWSS veritabanı, versiyon 5.1,
Eylül 2016

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Kısa çalışmanın yaygın kullanımı, farklı dezeyler (Kaynak: OECD, 2010)

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Kısa çalışmanın etkilerine ilişkin tahminler

- Yapılan tahminlere göre, kısa çalışmadan yararlanan işçilerin oranında yaşanan yüzde birlik artış aynı zamanda işsizlik oranında bir puanlık düşüş sağlamıştır (Cahuc, Carcillo, VoxEU, şubat 2011)
- İstihdamın korunması açısından en büyük etki Almanya, İtalya ve Japonya'da görülmüştür (bu ülkeler yeni mekanizmalar uygulayan Fransa ve Güney Afrika gibi ülkelerin aksine mevcut mekanizmalarla çalışmaya devam etmiştir).
- S. Kostekli'ye (2011) göre, 2009 yılında kısa çalışma uygulaması, Türkiye'deki işsizlik oranında yaşanacak 0.8 puanlık bir artışa engel olmuştur.
- Bu durum sürekli işlerde çalışanları olumlu etkilemiştir. Geçici işlerde çalışanlar için ise etki sınırlı olmuş ya da hiçbir etkinin oluşmadığı görülmüştür (Hijzen ve Venn, OECD, 2011).

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Toplu iş sözleşmesi modelleri, 2010-14

Merkezi ya da etkin konumdaki işveren ve işçi örgütleri arasında mutabık kalınan, sektörel düzeyde ve işletme düzeyinde uyum sağlanan ücret düzenlemeleri	Yüksek koordinasyon düzeyi	Almanya, Japonya, Hollanda,
Yerel düzeyde sektörler ve işletmeler tarafından görüşölmek üzere, merkezi işveren ve işçi örgütleri tarafından belirlenen ücret düzenlemelerine ilişkin rehber ilkeler		Kore Cumhuriyeti, İtalya
Devlet tarafından belirlenen asgari ücret ve/veya kamu sektöründe çalışanların ücretleri	Düşük koordinasyon düzeyi	Avustralya, Fransa
Tekil işveren-işletme düzeyindeki ücret pazarlıklarında sıfır koordinasyon		Kanada, Meksika, Türkiye, Birleşik Krallık, Birleşik Devletler

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Sosyal diyalog yoluyla alınan önlemlerin 2008-10 yıllarında devam eden etkileri

- Sektör düzeyinin altındaki koşulların görüşülmesi için iş konseylerine daha fazla seçenek sunulması (Almanya, Hollanda)
- İş güvencesi karşılığında esnek (yıllık, aylık, haftalık, günlük) çalışma sürelerinin yaygın kullanımı
- Geçici, yarı zamanlı, sözleşmeli işçilerin korunması hususunun daha yakından ele alınması (Almanya, Japonya, Hollanda)
- Sendika temsili, istihdamın korunması mevzuatı, toplu iş sözleşmesi kurallarına ilişkin düzenli müzakereler / görüşmeler (Avrupa ülkeleri; Fransa, İtalya vs.)

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

2008 krizinden kalanlar: toplu pazarlıkların adem-i merkezileşmesi

Tekil işverenle doğrudan yürütölen pazarlıklarda kademeli artış, daha adem-i merkezileşçi pazarlıklar	İtalya, Orta Avrupa, Güney Avrupa
Teşmil uygulamasında esneklik kullanımının azalması	Almanya (Hollanda, teşmile ilişkin istisnaları katılaştırmıştır)
Genellikle en fazla 1-3 yıllık daha kısa süreli anlaşmalar imzalanması; anlaşmaların, bitiş tarihinden itibaren en fazla altı ay uzatılabilmesi	Orta ve Güney Avrupa
Geçici “düzenleme maddeleri”nin (daha düşük koşullar) daha sık uygulanması	Almanya

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Toplu pazarlığın getirileri

- Toplu iş sözleşmesi kapsamındaki işçiler daha yüksek ücret alır, daha eşit kazanç sağlar, daha fazla eğitim imkânına ve daha güvenli çalışma şartlarına sahip olur ve işgücü devri azalır.
- Ücret pazarlıklarındaki yüksek koordinasyon sayesinde ücret düzenlemeleri, fiyat istikrarı ve düşük işsizlik ilkelerine uygun bir şekilde yürütülür.
- Toplu pazarlık kapsamının daha geniş olduğu ülkelerde daha az gelir eşitsizliği görülmektedir. Pazarlığın kapsayıcılığındaki daralma, eşitsizliğin artmasına neden olur.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir
This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey

Sonuç...

- 2008-10 yıllarında yaşanan kriz, sosyal diyalog sürecinin de uygulandığı geniş çaplı politika müdahalelerine yol açmıştır.
- Sosyal diyalog yoluyla işletilen süreçler, mevcut endüstri ilişkileri sistemlerinin güçlü ve zayıf yanlarına dayalı olmuştur.
- Kısa süreli ve sığ krizlerin yaşandığı ve dar kapsamlı yahut zayıf sosyal diyalog kurumlarına sahip ülkelerde daha az etkili sonuçlar kaydedilmiştir (Brezilya, Kanada, Endonezya, Kore Cumhuriyeti ve Güney Afrika).
- Uzun süreli ve derin krizlerin yaşandığı ve güçlü sosyal diyalog kurumlarına sahip ülkelerde daha kapsamlı sonuçlara ulaşılmıştır (Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda).
- Yapılan anlaşmalar, istihdamın devam ettirilmesi amacıyla çalışma sürelerinin esnekleştirilmesi konusuna odaklanmıştır.
- Bazı anlaşmalarda yerel yönetimler de yer almıştır (Almanya, İtalya).
- Kriz öncesindeki eğilimler (sendikalaşma oranı) ve çözülmeyen sorunlar (esnek istihdam) devam etmiştir.

